

Hopp i klimatkrisen – Learning Café

Q&A om klimatförändringen– för ledaren

Materialet är utarbetat till stöd för den som leder grupparbetet vid Learning Café så att hen ska kunna svara på de oftast förekommande frågorna.

1. Om klimatförändringen

Vilken nytta har vi av miljöarbete? Varför ska Finland göra sin andel?

Ur historiskt perspektiv har de industrialiserade (väst)länderna ända sedan 1700- och 1800-talen förorsakat största delen av utsläppen i världen. Samtidigt har de lyckats dra nytta av den ekonomiska tillväxt som industrin med dess utsläpp har uppnått. Vid granskningen av u-länderna under en längre period visar det sig att deras utsläpp varit minst och att de dragit minst nytta av den ekonomiska utvecklingen. Dessutom kan man fortfarande koppla industriländerna till de utsläpp som kommer från u-länderna: industrin har flyttat till platser där billig arbetskraft och råvaror finns. Den största ekonomiska nyttan syns i industriländernas företagsvinster.

Ur klimaträttsvisans synvinkel borde man sträva till att klimatföljderna skulle fördelas jämnare. Målet är att länder, internationella organisationer, företag och lokala aktörer skulle verka för klimatets bästa.

Jordklotets framtid ser dyster ut om till exempel förbrukningen i Indien och Kina stiger till västländernas nivå. Ibland använder man argumentet att finländarnas agerande inte spelar någon roll eftersom de nyss nämnda länderna ändå utnyttjar naturresurser i väldigt hög grad. Utsläppen från dessa länder har ändå ökat först under de senaste årtionden. Västländerna har skapat en viss levnadsstandard som fattigare länder, förstäligt nog, också vill uppnå och har jämlik rätt till. Finland har möjlighet att föregå med gott exempel på grund av sitt välstånd och sin teknologi eftersom en förändring är oundviklig. Det är lönsammare, tryggare och hållbarare att få en förändring till stånd nu än längre in i framtiden.

Varför ska den enskilda människan ta ansvar för förbyggande av klimatförändringen ifall den förorsakats av större aktörer som strävat efter ekonomisk vinst?

Världens överkonsumtionsdag infaller vanligen i augusti: då har människan förbrukat det pågående årets naturresurser. Finländarna nådde sin överkonsumtionsdag år 2020 redan i april. Se <https://www.overshootday.org/newsroom/country-overshoot-days/> .

Genomsnittsfinländaren har ur miljösynvinkel den kunskap, de resurser och den valfrihet som behövs för att kunna fatta hållbara beslut i vardagen. Varje individ har en viktig roll i att utöva påtryckning också på politiska beslutsfattare. Utöver appeller, medborgarinitiativ och demonstrationer påverkar man genom att rösta i val.

Ca 66% av alla växthusgasutsläpp förorsakade av konsumtion kommer från hushållen. Teknologin blir alltmer koldioxidsnål men denna utveckling är inte ensam tillräckligt snabb

eftersom konsumtionen ständigt ökar (Finlands miljöcentral SYKE, 2019). Kravet att ändra på konsumtionsvanorna, dvs att minska på konsumtionen är oundvikligt för att utsläppen ska minska. Konsumtionsvanorna återspeglar sig också till exempel i företagets framgång: konsumenterna kan påverka genom att föredra miljövänliga produkter och genom att skapa tryck för att produkter/tjänster ska göras mindre skadliga för miljön.

Hur kan man lättast minska på koldioxidavtrycket?

Finländarens genomsnittliga koldioxidavtryck är 10 300 kg CO₂ e. Av detta kommer 20% från boende, 29% från resor och turism, 18% från föda och 33% från övrig konsumtion (Sitra, 2019).

Utsläppen från födan kan minskas genom att man ökar mängden grönsaker i kosten eller genom att helt övergå till vegetarisk mat. Veganmat ger minsta kolutsläpp. Redan det att man lämnar bort nötkött och mjölkprodukter från dieten minskar betydligt kolavtrycket.

Utsläppen från boende kommer till stor del från uppvärmningen, (2290 kg CO₂e). Finland har kalla vintrar och därför förbrukar uppvärmningen mycket energi. En lämplig inomhustemperatur är 20–22 grader. Ofta kunde värmeelementen justeras till en lägre temperatur: redan en grad lägre temperatur sänker värmekostnaden med 5%. Utsläppen från elektricitet är de näst största, (560 kg CO₂e). Vanligen gör var och en ett eget elavtal vilket gör det möjligt att välja förnybar energi. Jordvärme, luftvärmepump och ekologisk elektricitet är de alternativ som ger minst utsläpp.

Utsläppen från resor och turism minskar när vi i det dagliga livet till exempel använder cykel och kollektivtrafiken. Utsläppen från bilarna varierar mycket och elbilarna utvecklas hela tiden.

Flyg- och båttrafiken belastar miljön allra mest. Ifall man flyger är färre flygresor och direktflyg bäst för miljön. I mån av möjlighet kan man använda mera tid till resandet och åtminstone resa delvis med tåg. Då är utsläppen mindre. Miljövänliga alternativ ökar ständigt inom turismen och företag är villiga att erbjuda mera ekologiska alternativ. Det lönar sig att understöda turism i hemlandet och tjänster som erbjuds av lokala aktörer också i utlandet. Bara en del hotell(kedjor) har miljöcertifikat och det händer att till exempel maten på många all-inclusive ställen inte är närproducerat och matsvinnet är stort.

Goda knep i vardagen är återanvändning och återvinning. Kläindustrin ger upphov till betydande utsläpp. Klädproduktionen belastar naturen (tex. bomullsodling, mikroplaster) och snabbmodeindustrin producerar överskott som är svårt att förstöra. Även till exempel elektronikindustrin och den korta livslängden på olika apparater är bekymmersam ur klimatförändringens synvinkel. Många frågor hör också ihop med brister i arbetarnas rättigheter.

Ska alla bli veganer, sluta flyga osv.?

Nej. Det viktigaste är att ändra på nuvarande levnadsvanor till att bli mera miljövänliga. Radikala förändringar behövs ändå för att klimatuppvärmningen ska fås att stanna vid 1,5 grader.

Mycket av det som allmänt anses skona miljön är värdefullt för individen även om man bortser från klimatförändringen. Istället för "måste jag" kan man fråga sig "får jag" eller "kan jag". Motiven till handlingarna får också vara själviska. En övervägande vegetarisk kost skyddar från många sjukdomar och nyttomotion uppehåller vår allmänna kondition. Att minska på konsumtionen kan minska på ekonomiska bekymmer. Människan behöver också naturen och skapelsen mera än vice versa. Miljöns tillstånd och naturens mångfald inverkar på människans förmåga att överleva, att hållas frisk och välmående.

Men om man inte tror att klimatförändringen är verklig?

Klimatförändringen som fenomen kan väcka många tankar eftersom den påverkar den enskilda individen och dessutom har en politisk och samhällslig dimension. Undersökningar och observationer i vardagen ger stöd för avvikande klimatförändringar i världen. Bedömningar om situationens allvar varierar och uppdateras hela tiden.

I diskussion med ungdomar kan man inleda med att ta fasta på fakta eller känslor. Man kan till exempel fundera varifrån vissa uppfattningar kommer och hur man kunde föra uppbyggande diskussioner. Man kan också jobba utgående från dessa tre påståenden: jag kan påverka och bestämma–jag kan påverka men inte bestämma–jag kan varken påverka eller bestämma.

Enligt internationella undersökningar är finländarna ett av de folk i världen som ställer sig mest positivt till vetenskapen. <https://tsv.fi/sv/nyheter/vetenskapsbarometern-2019- visar-vetenskapens-starka-st%C3%A4llning-i-finland>

När det gäller klimatförändringen duger inte vetenskapliga teorier eller forskning för alla. Klimatskepsis handlar inte nödvändigtvis om förnekande av klimatförändringens vetenskapliga fakta utan den kan till exempel vara en försvarsmekanism mot skuldkänsla eller ett rättfärdigande av egna konsumtionsvanor och ett bekvämt och överflödigt liv.

Unga förlitar sig mest på de informationskällor som de får hemifrån eller från skolan. Hemmets värdegrund återspeglas i de ungas tankar om klimatet och till exempel *denialism* i hemmet eller skolan går ofta i arv till de unga.

För en liten del kristna hör förnekelse av klimatförändringen uttryckligen till tron. Argumenten kan till exempel vara skaparverket eller Guds styrande makt i världen: allting är slutligen i Guds händer och människan kan inte med sitt eget handlande ändra på det. Å ena sidan kan tron höra ihop med tanken på jordens undergång och de tecken som föregår detta, å andra sidan på motstånd mot sådant tal som att klimatförändringen förstör jorden (i stället för *parousia*=Jesu andra återkomst). Gammatestamentliga naturfenomen, genom vilka Gud bestraffade folk också tidigare, eller klimatförändringen som en del av syndens följder kan också utgöra grunden för förnekelse.

2. Om Missionssällskapet och kyrkan

Varför utför Missionssällskapet klimatarbete? På vilket sätt hör det till kristen tron?

Klimatarbetet har teologiska grunder. Jesu undervisning om Guds rike gäller både evigheten och det här livet. Gud utlovar en framtid och ett hopp, som inte gäller enbart livet efter döden. Missionssällskapet förbinder sig i sitt arbete till Bibelns löften. Learning Caféet tar upp till exempel bibelstället Luk 4:16–19. I förkunnelsen av evangeliet är det viktigt att ord och handling stöder varandra på ett trovärdigt sätt.

När det gäller bibeltolkning ansluter sig Missionssällskapet till en tradition där man tror på såväl Guds allmakt som människans ansvar och frihet. Mera om detta i TD Kati Kempainens text:

<https://felm.finskamissionssallskapet.fi/tre-skal-till-att-kristna-bor-arbeta-for-att-hejda-klimatforandringarna/>

Principen om kärlek till nästan kallar oss att försvara de svaga och dela med oss av vårt eget. I den ingår omsorg om världens fattigaste, vilkas liv försvåras mest av klimatförändringen. Dessutom är människan beroende av skapelsen och alltid en del av den. Skapelsen har ett

egenvärde, som inte är beroende av vilken nytta den kan ge åt människorna. Kyrkans mission tar inte enbart hänsyn till skapelsen utan försöker också arbeta för skapelsens välmående.

Missionssällskapet har genom hela sin historia stött de svagaste. Partnerkyrkor och -organisationer ser klimatförändringens följder i människornas vardagsliv. Torka och extrema väderförhållanden förstör familjers möjligheter att försörja sig till exempel genom jordbruk. Klimatförändringen hotar därför också att förstöra de redan uppnådda resultaten av utvecklingssamarbete. Att stödja människor i utsatta länder att anpassa sig till klimatförändringarna ses som en del av Missionssällskapets uppdrag att stödja våra samarbetspartners i deras livssituationer.

Vad gör Missionssällskapet för klimatet?

Missionssällskapet har flera miljö- och klimatprojekt, där man hjälper människor att anpassa sig till de problem som klimatförändringarna orsakar så som torka och brist på mat. Frågorna och behoven är mycket olika på de olika arbetsfälten. Därför behövs ett mångsidigt kunnande. Det finns projekt till exempel i Tanzania, Nepal, Mauretania, Bolivia, Laos och Zimbabwe.

I projekten planterar man träd, bygger mera funktionella bevattnings- och vattenuppsamlingsystem och vedsnåla spisar. Projekten förverkligas så att verksamheten gynnar invånarna i större skala. De planterade träden binder koldioxid och producerar frukter för eget bruk och till försäljning. Med spisarnas hjälp sparar man ved, som också besparar miljön och minskar arbetsmängden. Tanzania har drabbats av svår torka som varit svår att förutse. Som en följd av det kan priset på mat, som till exempel majs stiga snabbt och befolkningens livsmedelsförsörjning hotas. Lokalbefolkningen utbildas för att kunna förbereda sig inför de förändringar som klimatförändringen förorsakar till exempel genom att söka efter nya odlingssorter. I Bolivia har man förbättrat livsmedelsförsörjningen genom att lära lokalbefolkningen att bygga så kallade *keyhole gardens* som är små växthus eller trädgårdar på bakgården. I dem kan man odla mer mångsidiga livsmedel.

Missionssällskapet stöder sina partners också i krissituationer till exempel när torka eller översvämningar överraskar. Det gör den genom katastroffonden. Det viktigaste är ändå att (1) genom utbildning skapa en hållbar förändring och (2) förbereda sig på klimatförändringen och öka localsamhällets resiliens och beredskap att möta förändringar. Missionssällskapet har gjort ett mycket konkret material *Building Resilience to Climate Change and Disasters* åt sina partners (2020). Om man vill kan man få tillgång till detta via adressen: seurakuntapalvelu@suomenlahetysseura.fi

Missionssällskapets klimatarbete är långvarigt och strukturerat. Arbetet bygger inte på enstaka medelansaffningskampanjer som lyfts fram i Finland. Allt arbete baseras på projektplanering, där det centrala är långvariga projekt. De utvärderas under projektets gång och i slutet. Arbetet görs tillsammans med de lokala samarbetsparterna, dvs kyrkor eller organisationer; de lokala medarbetarna känner till behoven och att utbilda dem garanterar en bestående förändring. Numera utvärderar man klimatpåverkan i allt det arbete som Missionssällskapet gör, dvs man försöker hitta sätt som också tar hänsyn till miljöfrågorna.

Hur minskar Missionssällskapet sina egna utsläpp?

Finska Missionssällskapet har förbundit sig till Parisavtalet. Utsläppen minskas till exempel genom att minska antalet flygresor till minimi, servera vegetarisk mat på alla utbildningar och genom att vid anskaffningar välja det mest miljövänliga alternativet istället för det billigaste.

Hur uppmärksammar den evangelisk-lutherska kyrkan klimatförändringen?

Kyrkan gör sin andel för att klimatuppvärmningen skulle stanna vid 1,5 grader. Den strävar till att bli kolneutral senast 2030 <https://evl.fi/plus/samhalle-och-kyrka/hallbar-utveckling/kolneutral-kyrka>

Förutom att vidta konkreta åtgärder relaterade till sina egna utsläpp har kyrkan och församlingarna också åtagit sig att stöda sina medlemmar att förändra sin livsstil så den blir mera hållbar med tanke på klimatet och miljön. Kyrkan vill uppmuntra sina medlemmar att påverka som aktiva medborgare, väljare och konsument.

Sedan 2001 har ett specialsytt Kyrkans miljödiplom för församlingarna varit i användning. Miljödiplomet fungerar som ett verktyg, med vars hjälp man förverkligar målen i kyrkans energi- och klimatstrategi och där många av målen i strategin också har specificerats. Finska Missionssällskapet fick miljödiplomet som första organisation i mars 2019.

Q&A om klimatförändringen baserar sig på material som producerades av en grupp frivilliga som arbetade med projektet *Toivoa ilmassa/Hopp i klimatkrisen* år 2019, uppdaterat år 2020. Bearbetning och översättning Camilla Skrifvars-Koskinen och Maria Westerling 2021

